

European
Social
Network

Social Services in Europe

Dezvoltarea îngrijirii comunitare Rezumatul raportului

Un raport produs de ESN care promovează îngrijirea comunitară, ilustrează primii pași către dezinstituționalizare și identifică elementele cheie pentru asigurarea unei îngrijiri comunitare de calitate.

 www.esn-eu.org

Independență
și demnitate

Viziune și
inițiativă

O viață asemenea
celorlalți, împreună
cu ceilalți

Grupul ESN
'politici și practici'
Comisia consultativă
la nivel înalt
a ESN

Rețeaua Socială Europeană este
susținută de Comisia Europeană

Introducere

Pentru majoritatea oamenilor, a trăi în comunitate și a face parte din aceasta este un drept garantat. Și totuși, în Europa acest drept nu există pentru mai mult de 1,2 milioane de persoane cu dizabilități, 300.000 de persoane cu probleme mentale și 150.000 de copii¹, care se presupune că sunt rezidenți pe termen lung ai instituțiilor și serviciilor sociale de îngrijire. Persistența modelului instituțional de îngrijire este una din provocările majore cu care se confruntă modelul social european.

Dezvoltarea îngrijirii comunitare

Rețeaua Socială Europeană – European Social Network (ESN) – aduce împreună persoane cheie în proiectarea și furnizarea serviciilor sociale publice de la nivel local din Europa, pentru a învăța unii de la ceilalți și a contribui cu experiența și expertiza lor la construirea unor politici și practici sociale eficiente. ESN reprezintă municipii, județe și regiuni care planifică, proiectează, finanțează sau furnizează servicii sociale, în instituții sau în comunitate.

Rezultat al mai multor ani de muncă împreună cu manageri de servicii și experți în politici publice în cadrul grupului de lucru 'politici și practici' și a comisiei consultative la nivel înalt, ESN publică Raportul "Dezvoltarea îngrijirii comunitare" care aduce în prim plan problema dezinstituționalizării. Acesta reprezintă un prim pas în

transformarea serviciilor publice și un element cheie pentru o îngrijire comunitară de calitate.

De asemenea, ESN oferă suport strategic factorilor de decizie și 'managerilor' de servicii din Republica Cehă, Ungaria, Polonia și Slovacia în cadrul unui program de formare care se desfășoară în perioada 2011-2012. Totodată, la nivelul Uniunii Europene, ESN este membră a Grupului european de experți în domeniul tranziției de la îngrijirea instituțională la cea comunitară, care are drept scop creșterea gradului de conștientizare a acestor probleme în cadrul programelor europene de finanțare și de elaborare a politicilor publice.

A trăi în
comunitate

¹ ESSC, 6-8 iulie 2011 Varșovia, Prezentarea lui Jan Pfeiffer, președintele sesiunii plenare "Spre îngrijirea comunitară" disponibilă la: <https://esn-conference.org/sites/default/files/Jan%20Pfeiffer.pdf>

Incluziune socială
pentru toți

Tranziția de la îngrijirea instituțională la îngrijirea comunitară este de dorit și, în ciuda dificultăților, realizabilă, cu condiția să ne asumăm cu toții un rol în acest proces. Cercetătorii, instituțiile Uniunii Europene și statele membre pot contribui la reușita acestei schimbări importante a modelului de furnizare a serviciilor publice. ESN se angajează să contribuie la crearea unei Europe în care fiecare poate trăi o viață cât se poate de normală alături de ceilalți.

Argumente pentru îngrijirea comunitară

Există argumente puternice în favoarea îngrijirii comunitare față de cea instituțională prin prisma experiențelor beneficiarilor de servicii, a drepturilor omului, a valorilor asistenței sociale și a raportului calitate-preț.

Foștii rezidenți confirmă că, în timp ce sistemul instituționalizat oferă siguranță fizică, hrană și adăpost, acesta nu poate să ofere sentimentul de bunăstare care rezultă din experiența de a fi inclus în societate, iubit și apreciat de prieteni și rude. După cum spunea un fost rezident, „chiar și o bucată de pâine e mai bună acasă”.

Principiile și drepturile internaționale ale omului sunt de asemenea în mod clar în favoarea îngrijirii comunitare. Respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale și a libertății de a face propriile alegeri sunt drepturi recunoscute și de care nu ar trebui să fie nimeni lipsit, indiferent de dizabilitate, vârstă sau starea de sănătate mentală.

Munca în asistența socială este bazată pe respectul pentru valoarea și demnitatea inalienabilă a tuturor oamenilor. Îngrijirea în instituții deseori răpește demnitatea oamenilor, creează o ierarhie puternică și obligă rezidenții să urmeze reguli prestabilite, indiferent dacă acestea corespund nevoilor lor sau nu. Este clar că principiile asistenței sociale sunt în favoarea serviciilor comunitare care promovează independența și participarea prin relaționarea cu fiecare persoană în calitate de individ cu propriile nevoi, preferințe și calități.

Argumentul economic a fost limitat de percepția factorilor de decizie politică și a furnizorilor de servicii, conform căreia doar instituțiile mari sunt capabile să realizeze economia la scară necesară pentru ca îngrijirea să fie accesibilă. Dovezile arată că îngrijirea comunitară nu este neapărat mai costisitoare decât cea instituțională. De fapt se pare că este chiar mai rentabilă atunci când are ca rezultat creșterea calității vieții beneficiarilor.

Tranziția de la îngrijirea instituțională la îngrijirea comunitară ar trebui să aibă ca obiectiv îmbunătățirea calității vieții.

Respect și
autonomie

Primii pași către îngrijirea comunitară

Tranziția către îngrijirea comunitară nu poate fi încununată de succes decât dacă se bazează pe o viziune comună clară, la conturarea căreia participă și rezidenții, și care este promovată și dezvoltată de conducerea politică și profesională locală.

A crea o viziune a dezinstituționalizării înseamnă a crea o imagine mentală a unei comunități în care oamenii nu mai locuiesc în sistem instituționalizat ci sunt îngrijiți la domiciliu sau într-un mediu familial. O astfel de viziune poate reprezenta o puternică sursă de inspirație ce ar trebui să sprijine factorii operaționali de decizie necesari pentru dezvoltarea cu succes a îngrijirii comunitare.

‘Leadershipul’ local este necesar pentru a aduce o schimbare către orientarea pe oameni și nu pe structuri. Pentru această schimbare sunt necesare fonduri suplimentare pentru a acoperi costurile de susținere a instituției pe perioada tranziției, investindu-se totodată în formarea personalului și în noi dotări, ca punct central pentru intervențiile comunitare. Tranziția spre îngrijirea comunitară presupune o planificare detaliată și o gestionare atentă.

Dezinstituționalizarea nu poate avea succes fără implicarea beneficiarilor, a familiilor acestora, a personalului de îngrijire și a comunității în care aceștia trebuie să trăiască. Raportul european ad-hoc conține un principiu fundamental comun privind tranziția de la îngrijirea instituțională la cea comunitară:

„Beneficiarii (și familiile lor) trebuie să fie parteneri cu drepturi depline în procesul de tranziție. Ei trebuie să fie implicați activ și consultați în dezvoltarea, furnizarea și evaluarea serviciilor primite.”

Rudele rezidenților au un rol cheie în succesul sau insuccesul proiectelor de dezinstituționalizare. Personalul trebuie de asemenea să fie implicat încă din primele etape și să beneficieze de oportunități de formare în domeniul serviciilor de îngrijire comunitară. Succesul se bazează de asemenea pe suportul din partea comunității unde trăiesc foștii rezidenți. O comunitate deschisă și primitoare, formată din vecini, grupuri de afaceri și grupuri ale societății civile, poate duce la creșterea independenței și incluziunii sociale a foștilor rezidenți.

**‘Leadershipul’
local este necesar
pentru a aduce o
schimbare către
orientarea pe
oameni și nu
pe structuri.**

Implementarea îngrijirii comunitare

*Orientare pe
persoană, nu
pe structură*

Există un număr de elemente cheie care trebuie așezate în ordine pentru a asigura furnizarea eficientă și coordonată a îngrijirii comunitare.

Planificare

Evaluarea și planificarea nevoilor este un proces prin care se identifică nevoile populației locale, atât sociale cât și de sănătate, actuale și anticipate, care reies din datele socio-economice și cantitative colectate de la populație. În modelele instituționale, e posibil ca planificarea strategică să nu treacă dincolo de problemele capacității și bugetului. În cazul modelului comunitar, poate exista o evaluare fundamentală a gradului în care serviciile vin în întâmpinarea nevoilor și preferințelor cetățenilor.

Informare

Informarea și consilierea sunt esențiale pentru oricine ar avea nevoie de îngrijire și suport. La prima vedere poate părea mai ușor pentru o instituție să se promoveze: există elemente constante, cum sunt capacitatea, angajați permanenți, locația și un portofoliu de tratamente. Mai mult, clădirea este adesea un punct de reper local, ușor de găsit la nevoie. Serviciile comunitare, pe de altă parte, tind să fie mai dispersate și mai puțin prezente în conștiința comunității.

Ele încă trebuie să învețe să inspire încredere, siguranță și preocupare pentru creșterea calității vieții beneficiarilor.

Evaluare

Evaluarea nevoilor individuale implică de obicei un specialist (sau o echipă multidisciplinară) care să lucreze cu beneficiarul serviciului (și cu familia acestuia) pentru a identifica nevoile și felul în care acestea pot fi satisfăcute mai bine, astfel încât să ducă la realizarea planului individualizat de îngrijire. În sistemul instituționalizat, evaluarea nevoilor tinde să fie făcută de către personalul instituției care evaluează nevoile unei persoane în funcție de ceea ce poate oferi instituția respectivă. Un serviciu comunitar de calitate presupune o evaluare completă a nevoilor unui individ și a circumstanțelor de viață ale acestuia și duce la furnizarea unei varietăți de servicii.

Cerere

Capacitatea serviciilor se referă la posibilitatea ofertei de a satisface cererea pentru servicii. Existența listelor de așteptare și a discrepanțelor între urban și rural în ceea ce privește capacitatea de furnizare a serviciilor poate fi imaginea nereușitei planului strategic sau a finanțării inadecvate. Capacitatea și disponibilitatea serviciilor ar trebui evaluate periodic de către autoritățile locale și de

alte organisme de finanțare și de planificare a serviciilor, pe baza unei evaluări și planificări strategice a nevoilor.

Alegere

În îngrijirea comunitară, a alege este un concept vast: implică nu numai a alege între diferiți furnizori ai aceluiași serviciu sau între servicii diferite, ci și felul în care o persoană alege să-și trăiască viața. Pe de altă parte, în sistemul instituționalizat alegerea poate fi gândită ca o alegere a unei facilități care deja există. Ideea că instituțiile oferă mai multe posibilități de alegere a fost respinsă în Raportul European din 2009² care subliniază că instituțiile au tendința de a-i trata pe toți rezidenții în același fel, minimalizând alegerea individuală în favoarea unui program prestabil.

Calitatea vieții

Tranziția de la îngrijirea instituțională la îngrijirea comunitară ar trebui să aibă ca obiectiv îmbunătățirea calității vieții beneficiarilor serviciilor, bunăstarea lor deplină, inclusiv toate aspectele emoționale, sociale și fizice ale vieții personale. În schimb, într-un sistem instituționalizat, calitatea este de multe ori înțeleasă ca o adaptare la parametri stabiliți de autoritatea de reglementare, cum ar fi numărul de personal

per rezident sau suprafața unei camere per persoană. Îngrijirea comunitară, dimpotrivă, este orientată pe individ, luând în calcul nevoile și dorințele sale, oferindu-i servicii care sunt mai ușor de adaptat la preferințele beneficiarilor. Aceasta permite serviciilor comunitare să perceapă individul ca persoană completă, cu nevoi emoționale, sociale și fizice.

Incluziune socială

A fi îngrijit într-un cadru instituționalizat înseamnă a fi departe de casă, de cele mai multe ori într-un alt oraș sau altă regiune, și a avea un contact limitat cu lumea de afară, inclusiv cu familia și prietenii; aceasta îi ține pe oameni departe unii de alții, îi izolează și îi etichetează. Îngrijirea comunitară are ca scop menținerea cetățenilor în comunitatea locală, acasă sau într-un mediu familial, pe o perioadă cât mai lungă, oferindu-le cele mai bune șanse pentru o incluziune socială completă. Pentru ca acest lucru să fie posibil, serviciile din comunitate trebuie să fie coordonate și integrate pentru a îndeplini atât nevoile de bază cât și pe cele complexe.

² Raportul grupului ad-hoc de experți privind tranziția de la îngrijirea instituțională la îngrijirea comunitară a fost elaborat de un grup de experți independenți reunit de către Comisarul Vladimir Špidla în februarie 2009 pentru a aborda problemele legate de reforma cu privire la îngrijirea instituțională în complexitatea lor. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3992&langId=en>

O comunitate deschisă și primitoare, formată din vecini, grupuri de afaceri și grupuri ale societății civile, poate duce la creșterea independenței și incluziunii sociale a foștilor rezidenți.

O alegere informată

ESN dorește să mulțumească membrilor grupului 'politici și practici' și comisiei consultative la nivel înalt pentru dezvoltarea îngrijirii comunitare.

Citiți întregul raport la www.esn-eu.org/publications-and-statements

European Social Network
Victoria House
125 Queens Road
Brighton BN1 3WB
United Kingdom

Tel: +44 (0) 1273 739 039
Fax: +44 (0) 1273 739 239
Email: info@esn-eu.org

www.esn-eu.org